

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2020-09-02
Besvaras senast
2020-09-16

Till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:469 Offentliga bidrag till Ibn Rushd

Genom januariöverenskommelsen har regeringen bland annat lovat att genomföra beslut:

”Inga offentliga medel ska utbetalas till föreningar eller religiösa samfund som genomför barnvigsjar eller sanktionerar annan hedersrelaterad brottslighet (Genomlysning av befintliga förordningar och myndighetsinstruktioner under 2019).”

Sittande regering har också i olika sammanhang uttryckt sin ambition att dra in alla offentliga bidrag till föreningar som i sin verksamhet bryter mot grundläggande demokratiska värderingar. Redan i mars 2018 presenterades en statlig utredning med förslag om ett utvidgat demokratikriterium att tillämpa vid fördelning av stöd till trossamfund (SOU 2018:18). I ett annat betänkande (SOU 2019:35) har ytterligare en utredning presenterat förslag om ett skarpare formulerat demokrativillkor när det gäller offentliga bidrag till civilsamhället. Trots regeringens uttryckt goda ambitioner så har man ännu inte presenterat någon proposition på detta område. Demokratiomstörtande organisationer och religiösa skolor och samfund försatt får skattemedel.

Offentligt stöd till civilsamhället fördelas inte bara som föreningsbidrag eller stöd till trossamfund, utan också bland annat via det statliga anslaget till studieförbunden. Ansvar för fördelningen av anslag till studieförbunden ligger inte hos någon myndighet utan i stället hos studieförbunden själva, genom en delegation till Folkbildningsrådet. Syftet med statens bidrag till studieförbundet regleras i en särskild förordning (2015:218) där det särskilt anges att folkbildningen ska bidra till att ”stärka och utveckla demokratin”.

Studieförbundet Ibn Rushd har sedan 2005 tagit emot statsbidrag som sammanlagt överstiger en kvarts miljard kronor. Bara i år uppgår organisationens statsanslag till 27 miljoner kronor.

Svenska kommittén mot antisemitism har kritiserat Ibn Rushd och förbundets medlemsorganisationer för att vid upprepade tillfällen bjudit in öppet antisemitiska talare till sina arrangemang. Företrädare för organisationen har varit flitiga offentliga debattörer när det handlat om att misstänkliggöra alla former av terrorismbekämpning som ett uttryck för islamofobi. Kritiken mot Ibn Rushd har också handlat om hur organisationen, i sina lokaler i Skåne,

exponerat sfi-studenter för religiös litteratur med uppenbart misogynt innehåll. Ibn Rushd i Skåne har också ertappats med att samarbeta med den turkiska fascistiska och antisemitiska rörelsen Millî Görüş.

Redan förra mandatperioden uppmärksammade jag regeringen på att Ibn Rushd använt statsanslag för att förneka hedersförtryck och misstänkliggöra oss som drivit dessa rättighetsfrågor. År 2013 lämnade Ibn Rushd, tillsammans med ett flertal andra islamistiska organisationer, in en anmälan mot Sverige till FN. I denna ”alternativa CERD- rapport” gick man bland annat till hårt angrepp mot Sveriges arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. I denna anmälan anklagade man bland annat dåvarande Ungdomsstyrelsens nationella kartläggning av tvångsäktenskap bland svenska ungdomar för att svartmåla muslimer. Tvångsäktenskap bland ungdomar beskrevs som ett ”marginellt fenomen” i Sverige.

Forskare som Aje Carlbom och Magnus Ranstorp har pekat på att flera av Ibn Rushds medlemsorganisationer har en organisatorisk koppling till Muslimska brödrskapet och deras europeiska nätverk Federation of Islamic Organisations in Europe (FIOE). I en rapport skriven på uppdrag av MSB 2018 varnade Carlbom för riskerna med ”en okritisk resurstilldelning” till Ibn Rushd och liknande organisationer med kopplingar till Muslimska brödrskapet. Carlbom varnade också för hur dessa organisationers företrädare framställer sig själva som representanter för ett enhetligt ”muslimskt civilsamhälle” och försvarar viktiga integrationsprocesser genom en polemisk retorik om vi och dom.

Den av Ibn Rushds medlemsorganisationer som fått särskilt mycket negativ uppmärksamhet är Sveriges unga muslimer (SUM), som i somras själva begärde utträde ur Ibn Rushd. Bakgrunden handlade om att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) både nekat SUM ekonomiska bidrag och dessutom återkrävt redan utbetalade anslag. MUCF:s beslut fick förra året stöd i en dom från kammarrätten. Sedan SUM i juni meddelades att beslutet inte fått prövningstillstånd i Högsta förvaltningsrätten ville organisationen annullera sitt medlemskap i Ibn Rushd. MUCF:s beslut om att neka SUM bidrag grundades i en egen utredning som visade att organisationens verksamhet inte tillräckligt respekterade ”demokratins idéer, inklusive jämställdhet”. Med sitt beslut har MUCF visat att även gällande lagstiftning kunnat användas för att neka problematiska organisationer ekonomiska bidrag. Samtidigt är SUM ett bevis på att studieförbundet Ibn Rushd inte varit främmande för att släppa in organisationer som inte respekterar grundläggande

demokratiska idéer och jämställdhet som medlemmar.

Den offentliga kritiken mot Ibn Rushd innebar att Folkbildningsrådet tillsatte en egen granskning under ledning av statsvetaren Erik Amnå som förra året kunde presentera resultatet av denna utredning. Amnå konstaterade att Ibn Rushd har en ideologisk anknytning till Muslimska brödrskapet och att man i sin verksamhet gjort frågor om till exempel antisemitism och homofobi till ”no go-zoner”. Dessutom kunde Amnå konstatera att Ibn Rushd hade en patriarkal struktur där en snäv grupp av män intagit de viktigaste maktpositionerna.

I Amnås utredning gavs också flera exempel på exkludering och bristande tolerans i Ibn Rushds verksamhet. Bland annat framgår det att svenskar som har utländsk bakgrund och som tar kampen mot hedersförtryck beskrivs som ”husblattar” på möten arrangerade av Ibn Rushd. Amnå varnade för de risker som finns med att en organisation gör anspråk på att representera ett helt ”muslimskt civilsamhälle” och gav flera exempel på där Ibn Rushds-företrädares anklagelser om islamofobi i själva verket varit ett sätt att slå ifrån sig berättigad kritik.

Den kritik som riktats mot Ibn Rushd blev alltså i stora delar bekräftad av Folkbildningsrådets egen utredning. Trots dessa slutsatser menar inte Folkbildningsrådets generalsekreterare att detta motiverar ett bidragsstopp till Ibn Rushd. Folkbildningsrådet motiverar detta med ett argument om att folkbildningsverksamhet måste ha större frihetsgrader än andra demokratibidrag.

Detta ställningstagande från Folkbildningsrådet har fått konsekvenser för andra beslut om bidragstilldelning till Ibn Rushd. För några veckor sedan rapporterade DN om hur Ibn Rushd etablerat samarbete med extremistiska moskéer i Göteborg. Trots detta försvarade stadsledningskontoret beslutet att i år tilldela Ibn Rushd 858 103 kronor i kommunala bidrag, vilket innebar en ökning med 880 procent. I sitt försvar för bidragsbeslutet hänvisade den kommunala förvaltningen till Folkbildningsrådets bedömning av Ibn Rushd och organisationens rätt till bidrag. Folkbildningsrådets uttalade stöd till Ibn Rushd uttrycktes också i ett brev som generalsekreteraren Maria Graner skickade till Sveriges Kommuner och Regioner och till utvalda myndigheter. Syftet med brevet var att övertyga politiker och tjänstemän om att det inte funnits skäl att ifrågasätta Ibn Rushds bidrag. I brevet beklagade sig Folkbildningsrådet över att deras egen granskning av Ibn Rushd skulle ha blivit feltolkad:

”[V]i beklagar om rapporten används som argument för att minska eller helt dra in bidrag till studieförbundet Ibn Rushd”

Folkbildningsrådet menar att de kan ta sig ett särskilt svängrum när det gäller de bidrag som de själva fördelar, men detta hindrar dem inte att samtidigt bedriva lobbyverksamhet för att kommuner och regioner ska fortsätta att ge anslag till Ibn Rushd. I Göteborgs kommun drog man andra slutsatser än Folkbildningsrådet och beslutade i stället nyligen om att tills vidare frysa alla bidrag till Ibn Rushd.

De otydliga reglerna för bidrag till ideella föreningar gör att olika instanser dragit väldigt olika slutsatser. MUCF menade att dagens regelverk gjorde det möjligt att stoppa bidrag till SUM och fick stöd för detta av svenska domstolar. Folkbildningsrådet valde att i en liknande situation när det gällde Ibn Rushd i stället utgå från att bidrag till studieförbund ska fördelas med större frihetsgrader än vad som gäller för andra jämförbara statsbidrag.

Nuvarande regering kunde bildas i kraft av en politisk överenskommelse där det bland annat utlovades en genomlysning av alla förordningar och myndighetsinstruktioner, i syfte att stoppa bidrag till organisationer som inte uppfyller ett relevant kriterium om demokratiska värderingar. Även om Folkbildningsrådet inte är någon myndighet så är deras verksamhet reglerad i en förordning om statens bidrag till folkbildningen (2015: 218). Denna förordning ger emellertid inte något mandat till någon av regeringen underställd myndighet att övervaka hur regelverket efterlevs. (Jämför här med till exempel Skolinspektionens roll på utbildningsområdet.) Det borde därför vara angeläget för regeringen att vidta en utlovad genomlysning som även inkluderar den förordning som reglerar statsbidrag till studieförbund. Alternativet förefaller annars vara att Folkbildningsrådet ges ett fritt mandat att ensam tolka regelverket.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till utbildningsminister Anna Ekström:

1. Avser regeringen att se över regelverket så att studieförbund som samverkar med odemokratiska islamistiska organisationer, till exempel Muslimska brödraskapet, ordnar möten med antisemitiska och

- homofoba hatpredikanter och sanktionerar hedersförtryck och kvinnoförtryck, inte ska vara berättigade till statsbidrag?
2. Avser regeringen att se över villkoren för Folkbildningsrådets bidragsgivning så att deras bedömning vid fördelningen av ekonomiska anslag till exempelvis Ibn Rushd liknar de krav om demokratiska värderingar och jämställdhet, som till exempel gäller för de demokratibidrag som fördelas av MUCF eller SST?
 3. Avser regeringen att införa ytterligare kontrollfunktioner för att tillse att bidragen till studieförbunden används på ett sätt som står i överensstämmelse med det lagstadgade syftet om att stärka och utveckla demokratin?
 4. Avser regeringen att, så som omtalas i januariavtalet, genomföra en ”genomlysning av befintliga förordningar och myndighetsinstruktioner” som även omfattar regelverket för statsbidrag till studieförbund, för att säkerställa att offentliga medel inte betalas ut till föreningar som sanktionerar hedersrelaterad brottslighet?

.....

Amineh Kakabaveh (-)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren